

THEMA-AVOND GEMEENTERAAD DUIVEN

ONDERZOEK BESTUURLIJKE TOEKOMSTSCENARIO'S

DIRK LOUTER EN JAN TREEP

29 OKTOBER 2024

Gemeente Duiven

rijnconsult

Programma vanavond

1. Inleiding onderzoek en doel avond
2. Presenteren bevindingen 2e fase
3. Informatieve ronde/vragen

Pauze

4. Presenteren kerninformatie per variant
5. In gesprek over varianten
6. Afsluiting en vervolg

Dirk Louter Advies & Management

rijnconsult

Inleiding onderzoek en doel avond

Opdrachtformulering Onderzoek naar Toekomstscenario's (oktober 2023):

1. Wat zijn voor de lange termijn de beste vormen van bestuurlijke samenwerking voor Duiven om enerzijds robuust invulling te kunnen geven aan de lokale en regionale opgaven en anderzijds als bestuur nabij inwoners zichtbaar te blijven en identiteit te behouden?

2. Hoe en met welke inzichten kan 1Stroom na de afgelopen 6 jaar geoptimaliseerd worden voor de ambities van de gemeente Duiven passend bij de verschillende scenario's? Benoem en behoud het goede. Ontwikkel strategieën om ervaren beperkingen weg te nemen.

Dirk Louter Advies & Management

rijnconsult

Beoogd resultaat 2e stap (ingevulde matrix)

	Realisatie opgaven lokaal &regionaal	Zichtbaarheid/ nabijheid	Identiteit Duiven	Bestuurlijke realiteit	Gevolgen org.&fin (globaal)
Variant 1 (Optimalisatie 1Stroom)					
Variant 2 (Duiven Zelfstandig)					
Variant 3 (Duiven-Westervoort)					
Variant 4 (Liemerse oriëntatie)					

rijnconsult

Onderzoek in twee stappen

Stap 1) Operationaliseren criteria en shortlist scenario's

Besluitvorming gemeenteraad 28/5

Stap 2) Variantenanalyse (juni-heden)

1. Verdieping/actualisatie onderzoek opgaven en realisatiekracht (o.a. dorpsgesprekken en gesprekken maatschappelijke organisaties, resultaten evaluatie 1Stroom)
2. Onderzoek Kieskompas onder ca. 800 inwoners
3. Verdieping/actualisatie bestuurlijke ontwikkelingen bij buurgemeenten/Provincie/Achterhoek
4. Onderzoek/inventarisatie planning evt. proces Arhi
5. Onderzoek/inventarisatie financiële- en organisatiegevolgen
6. Opstelling SWOT

- Thema-avond gemeenteraad over resultaten
- Besluitvorming gemeenteraad (gepland 10/12/2024)

Dirk Louter Advies & Management

rijnconsult

1a. Bevindingen in hoofdlijnen opgaven lange termijn (actualisatie/verdieping)

- Duiven: complete kwaliteitsgemeente met ruimte voor ontwikkeling in dynamiserende omgeving.
- Er zijn ook schaduwzijden/bedreigingen (bv. congestie, demografische balans, gemeenschapsleven onder druk, eenzijdige ontwikkeling).
- Kwaliteit geen "rustig bezit" : transities (ruimtelijk/gemeenschap) brengen nieuwe uitdagingen, congesties, balans- en keuzevragen.
- "Kwadraterend" opgavenprofiel (streepje meer dan andere gemeenten)
- Doortrekking A15 geeft nieuwe kansen, mogelijkheden én risico's; relatieve positie regio en gemeenten gaat veranderen.
- Woningbouwopgaven nemen in urgentie toe (landelijk/regionaal).
- Duiven moet ambtelijk en bestuurlijk op veel podia (meer) presteren.
- Bestuurlijke ontwikkelingen in de regio worden manifester en vragen positiebepaling en keuze.

rijnconsult

1b. Bevindingen realisatiekracht langere termijn

- **Bestuurlijke kracht:** Ambivalentie lange termijnvisie, wisselingen/continuïteit, ontwikkeling bestuurscultuur: groeiend, maar blijvend kwetsbaar. Deels inherent aan schaal en hybride opgavenkarakter gemeente.
- **Organisatiekracht:** Robuustheid/stabiliteit/toekomstbestendigheid 1Stroom vraagt ontwikkeling/investering organisatie, strategisch vermogen sowieso aandachtspunt. Construct heeft bestuurlijke zwakheden die binnen het construct niet goed opgelost kunnen worden en die ook te maken hebben met (te respecteren) verschillen in opgaven/ambities/bestuursstijlen gemeenten.
- **Samenwerkingskracht:** in regio "groot onder kleinen" of "klein in de middenmoot". Beeld van buiten: vaak constructief en loyaal. Ook op zichzelf gericht, niet altijd expliciete agenda en kan niet altijd leveren. Vanuit inwoners/ondernemers wisselend. Volgend of sturend in bestuurlijke ontwikkelingen?
- **Financiële kracht:** Op de langere termijn stevige bedreigingen; meer met minder/financiële gezondheid. Beeld sinds april urgenter/explicieter.

rijnconsult

2a. Bevindingen onderzoek Kieskompas (hoofdlijnen)

Verantwoording vooraf:

- 780 respondenten hebben meegedaan.
- Representativiteit benaderd door weging naar geslacht, leeftijd, opleiding en stemgedrag TK-verkiezingen.
- Opvattingen over huidig functioneren gemeente (taakuitoefening, vertrouwen), identiteit en zichtbaarheid/nabijheid, belang van verschillende thema's in gemeente (bv. voorzieningen, dienstverlening, financiën).
- Opvattingen over de vier varianten: voorkeuren, relatie met criteria en aandachtspunten.

rijnconsult

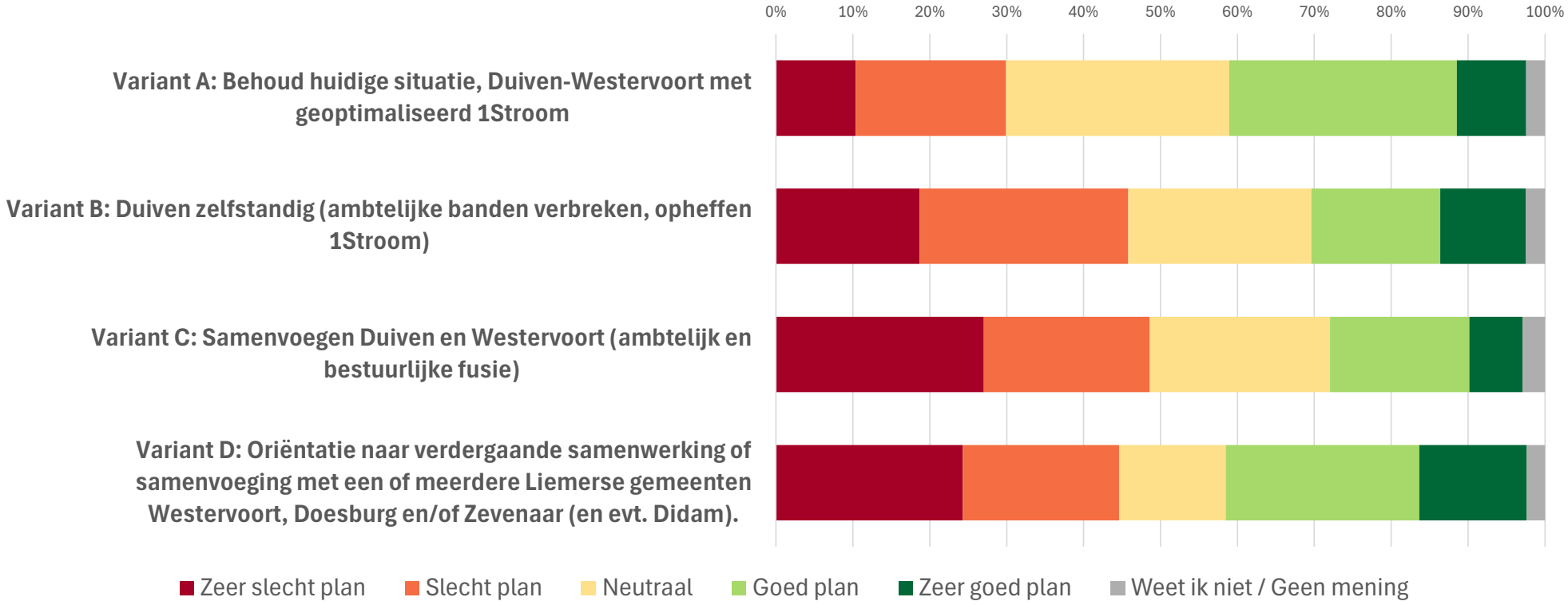
2b. Bevindingen onderzoek Kieskompas (hoofdlijnen)

- 91% geeft cijfer 6 of meer voor prettig wonen in Duiven; gemiddeld 7,6.
- Sterkste punten van Duiven: bereikbaarheid, voorzieningen en lokale economie.
- Belangrijkste onderwerpen voor gemeente: goede voorzieningen, voldoende woningen van goede kwaliteit en inspraak.
- 53% meent dat gemeente (zeer) goed in staat haar taken uit te voeren, 20% neutraal, 27% slecht/onvoldoende.
- 37% heeft (veel) vertrouwen in eigen gemeente, 26% neutraal en 37% (heel) weinig. Landelijk is dit resp. 51, 26, 23%.
- 26% meent dat Duiven een duidelijke en herkenbare identiteit heeft, 69% voelt zich (toch) enigszins, grotendeels of volledig Duivenaar.
- 38% meent dat identiteit Duiven grotendeels/volledig moet blijven, 74% meent dat identiteit Duiven enigszins, grotendeels of volledig aansluit bij de andere Liemerse gemeenten (25% bij Arnhem)
- Wat betreft zichtbaarheid/nabijheid vindt ruim 60% dat goede dienstverlening, het gevoel gezien en gehoord te worden en een transparante en meewerkende houding (zeer) belangrijk. Op deze punten scoort de gemeente nu slecht volgens ca. 45% en neutraal volgens ca. 30%. Minder dan 10% vindt persoonlijke benaderbaarheid en aanwezigheid van raadsleden/bestuurders belangrijk.
- Volgens ca. 30% is dienstverlening nu direct en snel geregeld, 32% is het daar niet mee eens en ca. 38% neutraal/geen mening.

Dirk Louter Advies & Management

2c. Bevindingen onderzoek Kieskompas (hoofdlijnen)

Vraag: Hoe kijkt u aan tegen de volgende varianten?

2d. Bevindingen onderzoek Kieskompas (hoofdlijnen)

- Voorstanders A *Optimalisatie huidige situatie* (39%) zijn meer tevreden over huidige gemeente, hechten meer aan huidige identiteit en hebben zorgen over met name voorzieningen en leefomgeving bij mogelijke opschaling.
- Voorstanders B *Duiven zelfstandig* (28%) hebben het minste vertrouwen in de gemeente en zijn negatiever over huidig functioneren van de gemeente. Ze voelen zich minder gehoord en hebben vooral zorgen over transparantie en inspraak bij mogelijke opschaling.
- Voorstanders C *Samenvoegen Duiven-Westervoort* (25%) overlappen qua kenmerken vaak met voorstanders D, en zijn iets positiever over huidige gemeente.
- Voorstanders D *Oriëntatie Liemerse gemeenten* (39%) zijn kritisch over aspecten gemeentefinanciën, toekomstplan en woningaanbod in huidige gemeente. Voelen zich minder Duivenaar en hechten minder aan specifiek Duivense identiteit. Als aandachtspunt bij opschaling wordt inspraak benoemd.

rijnconsult

3. Bevindingen bestuurlijke ontwikkelingen

- Doesburg voert 2 onderzoeken uit naar bestuurlijke toekomst. Zelfstandigheid niet meer aan de orde. Situatie voor vergaande samenwerking/opschaling urgent. Eind 2024 besluit gemeenteraad. Geen voorkeur voor deelname ambtelijke fusie.
- Westervoort heeft positie bepaald en wil gaan voor een Liemerse gemeente.
- Zevenaar beraadt zich nog: zeker geen voorkeur voor deelname in ambtelijke fusies.
- Montferland staat open voor verbindingsrol Liemers/Achterhoek als zelfstandige gemeente.
- Achterhoek: evaluatie aanstaande, uitbreiding/intensivering samenwerking mogelijk bespreekpunt maar nog geen richting/agenda hierin. Ontwikkelingen in gebied Liemers aandachtspunt hierbij.
- Provincie "actief toehoorder" en facilitator van onderzoeken, geen initiatiefnemer (gemeenten aan zet).
- Gezien bovenstaande: In Variant D is gemeentelijke fusie (Liemerse gemeente) eigenlijk enige reëel denkbare optie binnen deze oriëntatie op dit moment.
- Er is/blijft zeker ruimte voor eigen afweging Duiven, wel intensivering van het gesprek in/met de regio (Liemers).

4. Kenmerken en planning mogelijk Arhi-proces

- Tot wilsovereenstemming evt. fuserende gemeenten vormvrij proces: planning, onderzoeken, participatie, vorm van afspraken etc.
- Vanaf Herindelingsontwerp onder Wet Arhi: stappen, termijnen, beleidskader (o.a. draagvlak), rollen Provincie/Minister/Raad van State/Tweede&Eerste Kamer
- Vrijwillige fusie uitgangspunt. Niet-vrijwillige fusie vanuit Provincie niet realistisch. Splitsing Montferland (dus) ook niet.
- Mogelijkheid voor zgn. "lichte" samenvoeging (globaal dezelfde procedure)
- Bij fusie binnen een jaar na verkiezingen (bv. 1-1-27 of 1-1-2031) worden GR-verkiezingen verschoven naar november 2026/2030.
- Indien fusiedatum valt binnen 3 jaar voor GR-verkiezingen (bv. 1-1-2028 /2029/2030) wordt zittingsperiode nieuwe gemeenteraad verlengd tot reguliere verkiezingen (2034).
- Draagvlakcriterium Beleidskader Herindeling: gemeenteraad beslist, maar wel politieke afweging in Tweede Kamer (dus ook enigszins onvoorspelbaar).

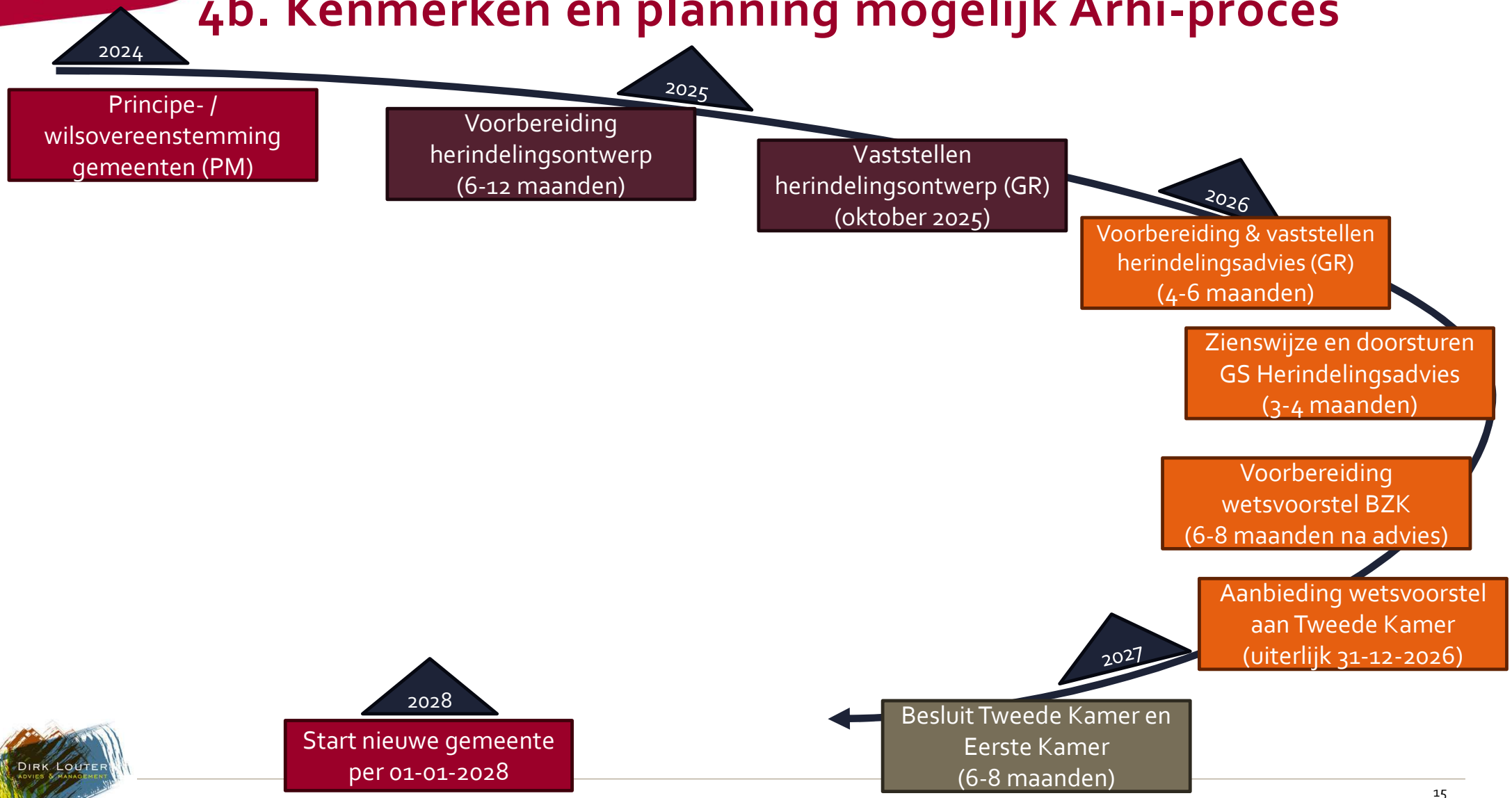
rijnconsult

4b. Kenmerken en planning mogelijk Arhi-proces

Stap/activiteit	Doorlooptijd	Concreet voorbeeld
Principe-wilsovereenstemming gemeenten	PM	PM
Voorbereiding Herindelingsontwerp	ca. 6 -12 maanden	oktober 2024 – februari 2025
Vaststellen Herindelingsontwerp (GR'en)		September/oktober 2025
Voorbereiden en besluiten Herindelingsadvies (Gr'en)	4-6 maanden	November – maart 2026
Zienswijze en doorsturen GS Herindelingsadvies	3-4 maanden	Vanaf maart 2026
Voorbereiding wetsvoorstel (BZK)	6-8 maanden na Herindelingsadvies	Start uiterlijk juli 2026
Aanbieding wetsvoorstel aan Tweede Kamer	Uiterlijk 31-12 jaar t-1	December 2026
Besluitvorming TK en EK	6-8 maanden	Gereed juli 2027
Start nieuwe gemeente		1 januari 2028

rijnconsult

4b. Kenmerken en planning mogelijk Arhi-proces

5a. Financiële en organisatorische gevolgen (algemeen)

- **Variant A** (optimalisatie huidige situatie)**:** Voor optimalisatie 1Stroom investeringen nodig in organisatie (sturing, strategie en cruciale capaciteit op onderdelen) èn in gezamenlijk bestuurlijk eigenaarschap en bestuurlijke afstemming.

- **Variant B** (Duiven zelfstandig): Investering nodig in opbouw "eigen" ambtelijke organisatie, ontvlechting 1Stroom (doorlooptijd en kosten) , ongewisse gevolgen voor bestuurlijke verhoudingen regio.

- **Variant C** (Samenvoegen Duiven-Westervoort): Organisatorische integratie grotendeels uitgevoerd. Bestuurlijke integratie via verkiezingen. Financieel zie volgende blad.

- **Variant D** (Liemerse oriëntatie)**:** Inrichting nieuwe ambtelijke organisatie schaal (bijna) 100.00 inwoners met integratie bestaande organisaties. Bestuurlijke integratie via verkiezingen. Financieel zie volgende blad.

5b. Financiële gevolgen mogelijke fusie

- Daar zijn eigenlijk op dit moment geen betrouwbare uitspraken te doen. Nog veel onbekend en onzeker. Op dit moment alleen 1e beeldvorming en illustraties naar informatie die nu beschikbaar is.
- In de aanloop naar een fusie kunnen gemeenten Provincie vragen om een **zgn. herindelingsscan** uit te voeren. Daarin een op dat moment actueel beeld van de situatie in de betrokken gemeenten (incl. lastenvergelijking), een beoordeling van de financiële situatie van de nieuwe gemeente (prognose) en inzicht in belangrijkste risico's.
- Gemeenten kunnen daarnaast kiezen om zelf een **(verdiepend) onderzoek** te doen naar eigen en elkaars financiën, vergelijkbaar met boekenonderzoek/due-diligence.
- Op volgende pagina's enkele **globale, voorlopige, illustratieve** gegevens voor 1e beeldvorming.

5c. Financiële gevolgen mogelijke fusie (1e beeldvorming)

- **Gemeentefondsuitkering:** wordt opnieuw berekend aan de hand van kenmerken nieuwe gemeente. Plussen (bv. minder bestuurskosten) en minnen (bv. verlies aantal keer vaste voet). Uitkomst op dit moment nog niet goed te bepalen/berekenen. Op voorhand geen grote effecten te verwachten.
- **Inkomsten uit belastingen/leges e.d.:** In principe onveranderd, wel mogelijke harmonisatie-effecten bij huidige verschillen tussen gemeenten na fusiedatum.
- **Incidentele inkomsten Gemeentefonds** (tijdelijke maatstaf herindeling): volgens vaste formule ca. 12 mio euro x jaarlijks vast stellen factor Variant D. Variant B ca. 4 mio euro x factor. Worden deels gegeven aan "oude" gemeenten en deels aan nieuwe gemeente ter dekking incidentele fusiekosten (systemen, huisvesting, proces, personele kosten e.d.).
- **Efficiency-/besparingen** worden in de praktijk veelal gebruikt voor oplossen kwetsbaarheden, versterking robuustheid/kwaliteit en voor ondersteuning sterkere positie in regio. Goede sturing op kosten kan wel iets opleveren, maar verwachting niet te hoog leggen. Wel financieel slagvaardig/robuuster, maar niet "rijker".

rijnconsult

5d. Illustratief beeld enkele financiële parameters

Structurele begrotingssaldi gemeenten 2025-2028 (in euro's, x 1000)

	2025	2026	2027	2028
Gemeente Duiven	-1.121	-5.075	-6.040	-6.839
Gemeente Westervoort	-1.872	-4.068	-4.297	-4.322
Gemeente Zevenaar	-1.938	-10.089	-10.127	-9.802
Gemeente Doesburg	-2.745	-4.039	-4.213	-3.877

Bron: Voorjaarsnota's (kadernota's) gemeenten, voorjaar 2024

Algemene reserves begroting 2024 per inwoner

	In euro
Gemeente Duiven	778
Gemeente Westervoort	158
Gemeente Zevenaar	821
Gemeente Doesburg	521

Bron: Geldersefinanciën.nl

5d. Illustratief beeld financiële parameters gemeenten

Woonlastendruk gemeenten Liemerse regio 2024, in euro per jaar

	Woningeigenaren (1-persoons huishoudens)	Woningeigenaren (meerdere persoons huishoudens)
Gemeente Duiven	788	927
Gemeente Westervoort	1008	1045
Gemeente Zevenaar	871	975
Gemeente Doesburg	889	1060

Bron: Coelo Atlas lokale lasten

OZB-lastendruk per inwoner

	OZB lastendruk per inwoner 2024 (in euro)
Gemeente Duiven	476
Gemeente Westervoort	484
Gemeente Zevenaar	537
Gemeente Doesburg	476

Bron: Geldersefinanciën.nl

rijnconsult

6a. SWOT Duiven nu

Sterkten: • Complete gemeente, goede voorzieningen, sterke economie, aantrekkelijk wonen, bereikbaarheid. • Zet positief in op samenwerking op veel terreinen. • Persoonlijke zichtbaarheid/nabijheid raadsleden en bestuurders positief gewaardeerd. • Weinig expliciete identiteit Duiven, wel voelen veel mensen zich thuis/verwant hiermee. • Organisatie vervult taken (ruim) voldoende, bestuur in positieve ontwikkeling na lastige tijd.	**Kansen:** • Ruimtelijke en economische ontwikkelpotentie, versterkt door doortrekking A15. • Positieve samenwerkingsattitude en –reputatie. • Regie pakken op ontwikkelingen en voordelen voor inwoners door keuzes en strategisch sturen. • Beter organiseren en meer focus op zichtbaarheid / nabijheid richting inwoners (*niet* persoonlijke invulling bestuurders). • Identiteit goed in te passen/aan te sluiten bij bredere gebiedsidentiteit (Liemers). • Beweging in regio geeft Duiven eigen regie/opties bestuurlijke toekomst bij heldere koers.
Zwakten: • Geen lange termijnvisie/ambitie (hybride), beperkte regie op ontwikkelingen gebied en gemeenschap. • Burgers ervaren (te) weinig verbinding, transparantie en benaderbaarheid. • Dienstverlening wordt matig beoordeeld. • Organisatieconstruct kost extra tijd, geld en energie. Inherente tekortkomingen in ambtelijke en bestuurlijke aansturing binnen construct niet op te lossen. • Financiële meerjarenproblematiek (nog) niet onder controle.	**Bedreigingen:** • Geen goed antwoord op opgaven/ontwikkelingen: het overkomt Duiven en/of groeit boven het hoofd. • Verkeerde/eenzijdige ontwikkeling economie, woonmilieus; erosie gemeenschapsleven. • Vertrouwen in gemeente daalt verder door te weinig zinvolle verbinding. • Organisatie en bestuur blijven stilstaan en gaan (dus) verder achter lopen bij opgaven en belangen inwoners. • Financieel moeras met verschraling voorzieningen en kwaliteit van leven inwoners. • Anderen bepalen bestuurlijke toekomst.

Dirk Louter Advies & Management

6b. Vanuit SWOT heeft Duiven te winnen bij:

- Versterking regie op opgaven en ontwikkelingen op zowel lokale als regionale schaal door duidelijke keuzes en versterking bestuurlijke en organisatorische sturing en strategisch vermogen.
- Versterking/verbetering verbinding en vertrouwen inwoners door betere inrichting relatie en versterking mindset/houding (organisatie + bestuur).
- Tevredenheid over c.q. kwaliteit dienstverlening vergroten.
- Benutten goede relaties, gezamenlijke belangen en fit in karakters in gebied voor (hoe dan ook) samen optrekken.
- Koesteren en versterken bestaande deelidentiteiten (dorpen, subculturen e.d.) in groter verband.
- Versteviging financiële basis en soliditeit lange termijn.
- Grip op eigen bestuurlijke ontwikkeling door heldere koers en goede relaties.

INFORMATIEVE RONDE/VRAGEN

PAUZE

Kerninformatie per variant A-D
(wordt op 29 oktober gepresenteerd)

rijnconsult

Bijlagen

Dirk Louter
advies & management

rijnconsult

"Kwadraterend" opgavenprofiel

